

POSTANOWIENIE

Dnia 14 grudnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz (przewodniczący)

SSN Maria Szulc (sprawozdawca)

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z powództwa M. S.

przeciwko J. K., R. Z., P. P. i O. Z.

o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 14 grudnia 2017 r.,

zażalenia powoda na postanowienie Sądu Okręgowego w W.

z dnia 28 czerwca 2017 r., sygn. akt II Ca (...),

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Okręgowy w W. odrzucił na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c. skargę kasacyjną powoda z uwagi na nieopłacenie jej w terminie określonym w art. 112 ust. 3 u.k.s.c. przez pełnomocnika powoda. W toku postępowania o zwolnienie od opłaty powód wykonując zarządzenie Sądu podał, że umowa zlecenia przynosząca dochód 200 zł miesięcznie nie została przedłużona po dniu do 30 stycznia 2017 r. z uwagi na zajęcie wynagrodzenia przez komornika, mieszkanie w L. oraz nieruchomość położona w P. zostały sprzedane na licytacjach w dniach 28 lipca 2016 r. i 12 września 2016 r., kredyt zaciągnięty w dniu 16 lutego 2010 r. w kwocie 1 647 692,76 zł został przeznaczony na zakup mieszkania za kwotę 850 000 zł w W. oraz spłatę pożyczki dla R. Z., Ubezpieczenie Tytułu

Prawnego i Wad Prawnych, opłatę za akt notarialny, składkę Ubezpieczenia na Życie jako zabezpieczenia kredytu w kwocie 150 000 zł i koszty remontu, prowizji pośrednika, wyposażenia i umeblowania mieszkania. Wskazał również, że przyczyną zakończenia działalności gospodarczej były duże straty oraz stan zdrowia.

Sąd Okręgowy dodatkowo ustalił, że powód w dniu 27 października 2016 r. sprzedał stanowiący jego odrębną własność lokal mieszkalny położony w W. za kwotę 600 000 zł a cena została potrącona przez nabywcę ze zobowiązaniami powoda przewyższającymi jej wysokość. Przywołując orzecznictwo Sądu Najwyższego dotyczące zasad zwolnienia strony od kosztów sądowych na podstawie art. 100, 101 i 102 u.k.s.c. wyjaśnił, że niemożność poniesienia kosztów musi mieć charakter obiektywny, na który strona nie ma realnego wpływu. Strona przygotowująca się do procesu sądowego powinna być świadoma wydatków z tym związanych i powinna poczynić oszczędności i ograniczyć wydatki. Opłaty sądowe są rodzajem daniny publicznej i zwolnienie od kosztów stanowi odstępstwo od konstytucyjnego obowiązku powszechnego i równego ich ponoszenia, a zatem powinno być stosowane w przypadkach wyjątkowych.

W ocenie Sądu drugiej instancji powód nie wykazał, że jego sytuacja majątkowa nie pozwala na uiszczenie opłaty, bo zaprzestanie prowadzenia działalności gospodarczej jest jego własną decyzją a powód nie wyjaśnił z czego się utrzymuje. Część dochodów powoda pochłania spłata zobowiązań ale spłacanie kredytów i pożyczek nie jest przesłanką zwolnienia od kosztów, bo zaciągając je trzeba się liczyć z obowiązkiem spłaty i niższymi dochodami. Nieuzasadnione jest zatem wybieranie przez powoda wydatków, które może ponieść oraz nieuwzględnianie innych obciążeń i przeznaczenie całej kwoty ze sprzedaży mieszkania w W. w październiku 2016 r. na spłatę długu u osoby trzeciej i nie przeznaczenie żadnych środków na zapłatę kosztów sądowych. Z tych przyczyn wniosek o zwolnienie od kosztów został oddalony.

Wobec nieopłacenia skargi w terminie 7 dni od daty doręczenia pełnomocnikowi odpisu postanowienia wbrew treści art. 112 ust. 3 u.k.s.c. skarga została odrzucona.

W zażaleniu na powyższe postanowienie powód zarzucił naruszenie art. 328 § 1 i 2 w zw. z art. 361, 391 § 1 i 398²¹ k.p.c. Wniósł o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania oraz o rozpoznanie na podstawie art. 380 w zw. z 398²¹ i 394¹ § 2 k.p.c. postanowienia Sądu Okręgowego z dnia 6 kwietnia 2017 r., II WSC 28/16 w przedmiocie oddalenia wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych. Wniósł także o wyznaczenie posiedzenia jawnego celem rozpoznania zażalenia ewentualnych dodatkowych wyjaśnień przez powoda.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Brak podstaw do uwzględnienia wniosku o wyznaczenie posiedzenia jawnego z tej przyczyny, że postępowanie dowodowe co do okoliczności faktycznych stanowiących podstawę wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych zostało szeroko przeprowadzone przed Sądem Okręgowym i powód poza faktami powołanymi we wniosku miał możliwość podania wszystkich dodatkowych informacji w toku postępowania uzupełniającego.

Zakwestionowane postanowienie Sądu Okręgowego z dnia 6 kwietnia 2017 r., II WSC 28/16 w przedmiocie oddalenia wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych, jako niezaskarżalne, wobec zgłoszenia wniosku na podstawie art. 380 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c., podlega kontroli Sądu Najwyższego w niniejszym postępowaniu zażaleniowym.

Brak podstaw do uwzględnienia zarzutu naruszenia art. 328 § 1 i 2 w zw. z art. 361, 391 § 1 i 398²¹ k.p.c. Zaskarżalność postanowień sądu drugiej instancji została uregulowana w art. 394¹ i 394² k.p.c. i postanowienie w przedmiocie zwolnienia od kosztów sądowych wydane przez ten sąd jako niezaskarżalne nie podlega uzasadnieniu (art. 398²¹ w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 357 § 2 k.p.c.). Jeżeli odmowa zwolnienia od kosztów sądowych stanowi przesłankę rozstrzygnięcia w przedmiocie odrzucenia środka odwoławczego, sąd orzekający powinien wyjaśnić motywy niezaskarżalnego postanowienia celem umożliwienia kontroli sądowi odwoławczemu, nawet jeżeli sędziowie nie brali udziału w jego wydaniu. Analizie podlega całość materiału dowodowego zebranego w postępowaniu o zwolnienia od kosztów sądowych. Wskazać również trzeba, że

uzasadnienie orzeczenia może sporządzić każdy z członków składu orzekającego. W tym przypadku w składzie sądu orzekającego o odrzuceniu skargi kasacyjnej uczestniczyło dwóch sędziów, którzy byli członkami składu orzekającego o odmowie zwolnienia od opłaty od skargi, a więc motywy decyzji były im znane i brak podstaw do przypuszczeń, że odbiegają od przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia.

Odnosząc się do pozostałych argumentów zażalenia wskazać trzeba, że skarżący nie zarzuca Sądowi drugiej instancji naruszenia art. 112 ust. 3 u.k.s.c., a więc co do zasady, nawet przyjęcie, że są one zasadne, nie mogłoby prowadzić do uwzględnienia zażalenia.

Nie ma jednak podstaw do przyjęcia, że istniały podstawy do zwolnienia powoda od opłaty od skargi kasacyjnej. Ma rację skarżący, że ocena zaistnienia przesłanek zawartych w art. 102 u.k.s.s.c. wymaga analizy możliwości finansowych strony w odniesieniu do wysokości należnej opłaty (100 000 zł), jak również iż zwolnienie od kosztów na wcześniejszym etapie postępowania uzasadnia odmowę zwolnienia wówczas, gdy zmianie uległa sytuacja majątkowa strony. Poprzednio powód zwolniony był od kosztów sądowych w 2013 r. w sprawach I CO (...) i VIII C (...), a więc wobec upływu czasu Sąd prawidłowo dokonał szczegółowej analizy jego sytuacji majątkowej. Nie kwestionując danych dotyczących obciążeń finansowych powoda, rację przyznać trzeba Sądowi drugiej instancji, że zaciąganie kredytów nie stanowi o braku możliwości uiszczenia opłaty sądowej, zwłaszcza jeżeli są to kredyty bardzo wysokie i przeznaczone w znacznej części na zakup nieruchomości (lokalu) oraz jego wyposażenie. Nie jest prawdą twierdzenie skarżącego, że nie wyzbył się żadnego składnika majątku w toku procesu. Wyrok Sądu drugiej instancji zapadł w dniu 6 czerwca 2016 r., skarga kasacyjna została wniesiona w dniu 27 września 2016 r. i co najmniej od drugiej daty powód powinien się liczyć z obowiązkiem poniesienia kosztów sądowych. Postępowanie wyjaśniające sytuację majątkową powoda toczyło się od stycznia 2017 r. Tymczasem w toku postępowania kasacyjnego w październiku 2016 r. powód sprzedał mieszkanie stanowiące jego odrębną własność za kwotę 600 000 zł, której część powinien był przeznaczyć na pokrycie opłaty sądowej. Skoro miał możliwość uiszczenia opłaty bez ograniczenia wydatków koniecznych na utrzymanie i nie

skorzystał z tej możliwości wybierając częściowe pokrycie zadłużenia u osoby trzeciej, brak podstaw do przyjęcia, że zostały wykazane przesłanki określone w art. 102 u.k.s.c. Złożone natomiast dokumenty dotyczące stanu zdrowia skarżącego obrazują ten stan w 2005 i 2007 r.

Z tych względów orzeczono jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁴ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c.

jw